

Kolektív autorov z Katedry ústavného práva Právnickej fakulty Univerzity Komenského – doc. JUDr. Lívia Trellová, PhD., doc. JUDr. Marek Domin, PhD., doc. JUDr. Tomáš Lalik, PhD., JUDr. Kamil Baraník, PhD. LL. M., (v súčasnosti pôsobí na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici), PhD., pod vedením doc. JUDr. Mariána Gibu, PhD. – v polovici minulého roka predstavil novú učebnicu ústavného práva zameranú na ústavný systém Slovenskej republiky. Táto publikácia nahradila staršiu z roku 2014, ktorá sa síce venovala rovnakej oblasti, avšak dynamický vývoj slovenského ústavného systému z posledných rokov priniesol akútnu naliehavosť nového doktrínálneho rozpracovania problematiky slovenského ústavného práva pre potreby študentov právnických fakúlt. Učebnica pozostáva z dvanástich kapitol, ktoré sa venujú ústavnému a politickému vývoju Slovenska, úvodu do ústavného práva, takisto aj základným princípom slovenského konštitucionalizmu, ľudským právam a slobodám, Národnej rade Slovenskej republiky, problematike referenda, postaveniu a právomociam prezidenta SR, vláde SR, súdnej moci, územnej samosprávy, voľbám a volebnému právu a orgánom ochrany práva.

Ako sme už spomenuli, táto učebnica je reakciou na dynamický vývoj slovenského ústavného práva z posledných rokov. Kolektív autorov v novej učebnici aktualizuje doktrínálny výklad, ktorý reflektuje ústavno-politický vývoj a rozhodovacia činnosť Ústavného súdu SR z posledného obdobia. Nové rozpracovanie problematiky slovenského ústavného systému nahrádza pomerne významnú neaktuálnosť predchádzajúcej učebnice z roku 2014.

Nová učebnica do veľkej miery upúšťa od striktné zviazaného a formalistického jazyka, ktorý je zatiaľ typický pre slovenské odborné a predovšetkým právnické texty. Kolektívu autorov sa do veľkej miery podarilo zrozumiteľným spôsobom priblížiť aj tie komplikovanejšie a abstraktné otázky a dilemy slovenského

ústavného práva, nielen odbornej, ale aj širšej verejnosti, a predovšetkým študentom právnických fakúlt.

Bez zmeny sa z pochopiteľných dôvodov, zostala prvá kapitola venujúca sa genéze slovenského ústavného práva. V rámci tejto kapitoly by sme vydvihli jednoduchosť a objektivnosť výkladu stručného historického vývoja slovenského ústavného práva, ktorého zlomový bod je určený na obdobie vzniku Československej republiky a prijatie Ústavnej listiny z roku 1920, keď sa začína obdobie našej ústavnej kontinuity. Výklad ústavného vývoja sa končí obdobím prijatia Ústavy SR a vzniku Slovenskej republiky.

Opis politických reálií, ktoré viedli ku konkrétnym udalostiam, ponúka čitateľom najlepšiu možnosť pochopiť naše dejiny čo najobjektívnejšie. Vďaka vyhýbaniu sa práve mýtizácii týchto udalostí, s ktorými sa, žiaľ, často stretávame pri historických textoch, a obzvlášť jednej zo spoločensky najcitlivejšej oblasti našich dejín, akou je práve otázka našej štátnosti.

Bohatý ústavný vývoj však aj po roku 1993 priniesol viacero zásadných zlomov, ktoré ovplyvňovali dnešnú podobu ústavného práva a do istej miery stále definujú súčasné diskusie a vývoj. Viacerým z týchto udalostí sa však učebnica venuje len pri súvisiacich otázkach v rámci ostatných kapitol. V tomto ohľade by sme si vedeli predstaviť, že by táto kapitola bola do budúcnosti obohatená aspoň o stručný výklad udalostí, ako napríklad o zavedenie priamej voľby prezidenta alebo problematika týkajúca sa kontroverzných „mečiarových amnestií“.

Asi najzásadnejšou zmenou, ktorá významne ovplyvnila slovenský ústavný systém a nová učebnica na to aj patrične zareagovala, je rozhodnutie Ústavného súdu SR z januára 2019 (sp. zn. PL. ÚS 21/2014), na ktorého základe sa prvýkrát v slovenskej ústave definovalo implicitné materiálne jadro a ústavný súd

prvýkrát zrušil platnosť ústavného zákona pre jeho rozporu s Ústavou SR. Na toto prelomové rozhodnutie musela bezpochyby reagovať aj slovenská ústavná doktrína, lebo významným spôsobom sa zmenil vzťah v rámci hierarchie právnych noriem, a rovnako aj vzťah medzi zákonodarným zborom a ústavným súdom. Materiálne jadro je spomenuté na viacerých miestach. Ťažisko rozpracovania tejto problematiky je v druhej kapitole, kde autori charakterizujú toto novum pomerne stručne, avšak veľmi výstižne. Od januára 2019 už nepokladáme materiálne jadro za číry teoretický konštrukt právnej vedy, práve naopak. Potvrdenie jeho existencie stanovilo ústavné mantinely pre zákonodarcu a do veľkej miery bráni svojvôli zo strany Národnej rady SR, čo autori jasne adresujú. Okrem princípu deľby moci, súvisiaceho s nezávislosťou a nestrannosťou súdnej moci a princípmi demokratického, právneho štátu, obsahová stránka materiálneho jadra sa bude zrejme naďalej rozširovať, čo môže byť predmetom širšieho skúmania pre autorov spomínanej učebnice.

Ďalšou oblasťou, na ktorú musela nová učebnica reagovať, sú kreačné právomoci prezidenta vo vzťahu k sudcom Ústavného súdu. Od roku 2014 sme mohli byť svedkami pomerne búrlivého právno-politického sporu medzi prezidentom a Národnou radou, keď v tom čase

úradujúci prezident Andrej Kiska aplikoval výkladové rozhodnutie týkajúce sa menovania generálneho prokurátora aj na menovanie ústavných sudcov.

V rámci tohto sporu vydal Ústavný súd tri pomerne nesúrodé rozhodnutia, z ktorých ani jedno nemá všeobecne záväzný charakter. Je dôležité tiež dodať, že v týchto rozhodnutiach prakticky rovnaký Ústavný súd zaujal opačné stanovisko k právomociam prezidenta, ako to bolo počas funkčného obdobia predchádzajúceho prezidenta Ivana Gašparoviča. Práve na základe tohto Ústavný súd SR spôsobil výkladové nejasnosti a bolo do veľkej miery nutné, aby nová učebnica priniesla do tejto problematiky trochu svetlo.

Učebnica ústavného práva nás jasne a zrozumiteľne oboznamuje s najdôležitejšími inštitútmi slovenského ústavného práva. Pre potreby študentov vysokých škôl je ideálnym „návodom“ na ceste k poznaniu zákutí ústavného práva, ale rovnako môže slúžiť na prehĺbovanie a rozširovanie vedomostí širokej verejnosti. Autori nám poskytli systematickú a najmä zrozumiteľnú publikáciu, ktorá bude účelne slúžiť pri výučbe, okrem iného aj pre jej aktuálnosť a odborné spracovanie.

Daniel T a k á c s
Daniel D e m j a n o v i č

* Mgr. Daniel T a k á c s, interný doktorand Katedry ústavného práva Právnickej fakulty UK, Bratislava; Mgr. Daniel D e m j a n o v i č, interný doktorand Katedry ústavného práva Právnickej fakulty UK, Bratislava.